

Závěr

Rozhodčí řízení je soukromoprávním institutem, který se v mezinárodní obchodní komunitě těší veliké oblibě nejen díky svým výhodám oproti řízení soudnímu, ale jistě k tomu přispívá i skutečnost, že bez ohledu na místo konání má rozhodčí řízení stále stejnou podobu a v podstatných bodech se většinou předpisy upravující rozhodčí řízení v jednotlivých zemích příliš neliší. Díky tomu je velice snadné aplikovat poznatky a zkušenosti z mezinárodní obchodní arbitráže i od autorů pocházejících z odlišného právního prostředí. Při vypracovávání této práce se tato skutečnost výrazně projevovala při práci s americkými a českými prameny. Nebylo možné si nevšimnout, že čeští a američtí autoři zaujímají k problematice mezinárodní obchodní arbitráže odlišný přístup. Zatímco publikace amerických autorů se při výkladu institutů rozhodčího řízení nejčastěji opírají o mezinárodní úmluvy, případně o dokumenty s opravdu mezinárodním dopadem (např. Vzorový zákon UNCITRAL pro mezinárodní obchodní arbitráž či rozhodčí pravidla světově známých rozhodčích institucí), u českých publikací lze pozorovat větší míru odkazů na vnitrostátní úpravu. Přes tyto odlišnosti však obě skupiny autorů docházejí ke shodným závěrům.

Rozhodčí řízení by si však nikdy nevydobylo svého postavení bez Newyorské úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů. Jak se však během studia problematiky rozhodčí smlouvy ukázalo, Newyorská úmluva trpí některými vadami, ať už tyto vady existovaly již od počátku platnosti Newyorské úmluvy, či se projevily až jako důsledek technologického pokroku, na který Newyorská úmluva nebyla schopna reagovat. Bez ohledu na původ však mají tyto vady za následek vznik komplikací při snaze stran o využití rozhodčího řízení pro řešení jejich sporu. Tyto komplikace jsou navíc prohlubovány roztržštěnou judikaturou jednotlivých státních soudů, což má za následek vznik kontraproduktivní právní nejistoty v těchto otázkách. Proto je na místě velice ocenit harmonizační snahy komise UNCITRAL, které jsou patrné zejména v posledních letech.

Ačkoliv se pravomoc a díky stále se rozšiřujícímu okruhu arbitrovatelných sporů i příslušnost rozhodců postupem času rozšiřuje, lze pozorovat snahu státní moci o zachování si kontroly nad průběhem jistých částí rozhodčího řízení či o udržení si státního monopolu v některých procesních otázkách. To se následně projevuje ve

vztazích, které vznikají mezi rozhodčími a státními soudy. Ačkoliv osobně považuji jistou míru kontroly za nutnou, stejně jako lze snadno vidět důvody, proč například k výsledku svědka disponuje donucovacími prostředky právě jen státní soud, nelze přehlédnout, že samotnému rozhodčímu řízení tyto skutečnosti pouze škodí a to zejména protože státní soud pracuje pomalu bez ohledu na to, zda se jeho činnost týká běžného soudního řízení či řízení rozhodčího. V důsledku se pak rozhodčí řízení zbytečně prodlužuje, s čímž je spojeno nejen zvyšování nákladů, které strany s řízením mají.

Možnost volby rozhodce se prezentuje jako jedna z hlavních výhod rozhodčího řízení oproti řízení soudnímu, ve kterém je z důvodu práva na zákonného soudce možnost volby nulová. Je sice zřejmé, že ve srovnání se soudcem státního soudu je rozhodce pro strany dražší, nicméně ve výsledku strany pravděpodobně na celkových nákladech ušetří díky mnohem vyšší efektivitě. Rozhodce je totiž na rozdíl od soudce státního soudu mnohem výrazněji ekonomicky motivován, jelikož záleží pouze na stranách sporu, zda se na jeho služby obrátí či nikoliv, či ho jako rozhodce doporučí dál. Proto lze očekávat, že se rozhodce bude snažit poskytnout co nejkvalitnější služby. Nicméně nelze vyloučit, že dojde ke špatné volbě rozhodce či že se v rozhodčím tribunálu objeví rozhodce, který není zcela nestranný a proto je důležité, že rozhodčí řízení obsahuje instituty umožňující takového rozhodce odvolat z funkce.

Rozhodčí pravidla Mezinárodní obchodní komory v Paříži si troufám označit za jeden z nejpropracovanějších rozhodčích řádů dnešní doby. Není tedy divu, že Mezinárodní rozhodčí soud ICC disponuje takovou mírou prestiže. Rozhodčí pravidla ICC excelují nejen v úpravě volby rozhodců, ale ve velice motivujícím způsobu jejich ohodnocení. Jako jedny z mála pravidel také obsahují časovou lhůtu pro vydání rozhodčího řízení, čímž podporují zachování rychlosti rozhodčího řízení. Nicméně i v takto vyspělých a relativně mladých rozhodčích pravidlech lze nalézt otázky, jejichž úprava by mohla být více konformní se zvyklostmi rozhodčího řízení. Ačkoliv jsou tak například rozhodčí pravidla UNCITRAL mnohem starší než Rozhodčí pravidla ICC, lze některé skutečnosti v nich označit za lépe upravené.

Ačkoliv spory z investic nedosahují takových počtů jako ostatní mezinárodní obchodní spory, dohánějí tuto statistiku výší částek, o něž se spory vedou. V případě mezinárodních investic se totiž zpravidla jedná o mnohamilionové spory, jejichž prohra

může mít pro investora nedozírné následky. Považuji proto neochotu investorů podřídit se jurisdikci státu, s nímž spor investor vede, za zcela pochopitelnou. Naproti tomu lze sice pochopit, nikoliv však omluvit jednání států v těchto sporech. Jak nasvědčuje judikatura střediska ICSID, je běžnou praxí, že se státy snaží vyhnout jurisdikci ICSIDu, aby tak spor bylo možné řešit pouze před soudy státu hostujícího investici. Zajímavým se pak ukázal spor Phoenix Action Ltd. vs. Czech Republic a to nejen tím, že se jedná o jediný spor před střediskem ICSID, jehož stranou je Česká republika, ale zejména ukázkou způsobu, jímž by bylo možné zcela ohrozit suverenitu země a s ní spojenou výlučnou pravomoc nad rozhodováním sporů, jež jsou ryze vnitrostátní povahy.

Rozhodčí řízení v mezinárodním obchodním styku je jistě institutem, který si zaslouží zvýšenou pozornost, jelikož jeho význam zcela nepochybně poroste spolu s rozvojem mezinárodního obchodu a mezinárodních investic. V poslední době lze pozorovat výrazný posun v možnostech, které rozhodčí řízení nabízí, a přestože se jedná o problematiku velice složitou, věřím, že tento trend bude pokračovat i nadále a rozhodčí řízení si tak v mezinárodním obchodním styku zachová pozici vysoce kvalitního a úspěšného způsobu řešení sporů.